

Súd: Krajský súd Bratislava
Spisová značka: 9Co/64/2019
Identifikačné číslo súdneho spisu: 1213223539
Dátum vydania rozhodnutia: 07. 11. 2019
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Magdaléna Floreková
ECLI: ECLI:SK:KSBA:2019:1213223539.1

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Bratislave v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Magdalény Florekovej a členov senátu JUDr. Romana Huszára a JUDr. Zuzany Posluchovej v právnej veci žalobcu : PENTA INVESTMENTS GROUP LIMITED, 3rd floor, Osprey House, 5-7 Old Street, JE2 3RG, St. Helier, Jersey, registrovaná Komisiou pre finančné služby v Jersey, registračné číslo : 11 22 51, zastúpený advokátskou kanceláriou Škubla & Partneri, s.r.o., Digital Park II, Einsteinova 25, Bratislava, proti žalovanému : MAFRA SLOVAKIA, a.s., Nobelova 34, Bratislava, zastúpený advokátskou kanceláriou agner & partners, s.r.o., Špitálska 10, Bratislava, o uverejnenie tlačovej opravy, na odvolanie žalovaného proti rozsudku Okresného súdu Bratislava II č.k. 17C/215/2013 - 301 zo dňa 11. 2. 2014, takto

rozhodol:

Odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutej vyhovujúcej časti z m e ň u j e tak, že žalobu žalobcu z a m i e t a.
Žalovaná m á voči žalobcovi nárok na náhradu trov prvoinštančného i odvolacieho konania v rozsahu 100 %.

o d ô v o d n e n i e :

1/ Uvedeným rozsudkom súd prvej inštancie uložil žalovanému povinnosť uverejniť na vlastné náklady opravu nepravdivých skutkových tvrdení uverejnených v denníku Hospodárske noviny dňa 21. 6. 2013 vo vydaní pre piatok - nedeľa 21. - 23. júna 2013, číslo 119, v časti „Názory a analýzy“ na strane 14 v článku „Komentár G. G. : Ako sa kupujú poslanci“, a to na rovnocennom mieste a rovnakým písmom, ako bol uverejnený tento článok, do ôsmich dní odo dňa právoplatnosti rozsudku v nasledovnom znení :
„Oprava :

Dňa 21. 6. 2013 boli na strane 14 denníka Hospodárske noviny, vo vydaní pre piatok - nedeľa 21. - 23. júna 2013, číslo 119, v časti „Názory a analýzy“, podľa článku „Komentár G. G. Ako sa kupujú poslanci“ uvedené skutkové tvrdenia, podľa ktorých :

„dnes už všetci vieme, že druhá G. vláda prežila kritický rok 2005 vďaka Pente“ a

„Podľa spisu Gorila mal šéf Penty P. zabezpečiť pre koalíciu (a poslanecký klub ANO) dvoch poslancov H. HZDS - G.Ž. a F.. G. mal dostať „štyri milióny korún a bude poslúchať.“ Ďalší dezertér mal dostať šesť miliónov“ a

„Penta sa vtedy naplno vložila do prelomenia parlamentnej krízy, pretože potrebovala pretlačiť B. zdravotnícke zákony...“

Všetky tieto skutkové tvrdenia sú nepravdivé. Okrem toho, že tzv. B. zdravotnícke zákony boli prijaté v roku 2004, takže rozhodnutia jednotlivých poslancov o podpore vlády v septembri 2005 nemohli mať na ich prijatie žiaden vplyv, nie je pravda ani to, že by E. P. z finančnej skupiny Penta zabezpečil pre koalíciu (a poslanecký klub ANO) dvoch poslancov H. HZDS - G. a F. a ani to, že by im poskytol v tejto alebo akejkoľvek inej súvislosti sumy 4, resp. 6 mil. Sk, alebo akékoľvek iné finančné alebo nefinančné plnenia.'

2/ Vo zvyšnej časti súd prvej inštancie žalobu žalobcu zamietol; žalobcovi priznal náhradu trov konania 564,93 € na účet jeho právneho zástupcu, do troch dní od právoplatnosti rozsudku. V odôvodnení svojho rozsudku súd prvej inštancie uviedol, že dokazovaním zistil, že v označenom vydaní denníka Hospodárske noviny uverejnil žalovaný článok s namietanými výroky. Na spomenutý článok reagoval žalobca listom zo dňa 27. 6. 2013, ktorý prevzal žalovaný dňa 28. 6. 2013, v ktorom liste žiadal žalobca o uverejnenie tlačovej opravy sporných výrokov. Žalovaný na túto žiadosť nereagoval a v lehote 8 dní od jej doručenia, t.j. do 8. 7. 2013 tlačovú opravu nezverejnil. Žalobca preto v lehote do 30 dní po uplynutí lehoty na uverejnenie opravy podal na súd predmetnú žalobu, t.j. túto uplatnil na súde v zákonnej prekluzívnej lehote.

3/ Svoje rozhodnutie po právnej stránke oprel súd prvej inštancie o ust. § 5 ods. 1, ods. 3, § 7 ods. 1, 2, 3, 4, 5, 6, § 10 ods. 2, ods. 3 zákona č. 167/2008 Z.z. o periodickej tlači a agentúrnom spravodajstve; vydavateľ periodickej tlače a za obsah agentúrneho spravodajstva zodpovedá tlačová agentúra, keď poukázal na to, že žalobca sa v konaní domáha práva na opravu v zmysle zák. č. 167/2008 Z.z., ktorý zákon toto právo priznáva dotknutej osobe v prípade, že periodická tlač alebo agentúrne spravodajstvo zverejní o nej nepravdivé skutkové tvrdenia, ak túto osobu je možné presne určiť. Súd prvej inštancie argumentoval ust. § 7 ods. 1 cit. zák., v zmysle ktorého je nutné dôsledné odlišovanie medzi skutkovými tvrdeniami a hodnotiacimi úsudkami (kritikou), pretože podmienky kladené na prípustnosť každej z týchto kategórií sa líšia. Skutkové tvrdenie sa opiera o fakt, objektívne existujúcu realitu, ktorá je zistiteľná pomocou dokazovania, pravdivosť tvrdenia je teda overiteľná. Na rozdiel od skutkového tvrdenia hodnotiaci úsudok vyjadruje subjektívny názor autora, ktorý k danému faktu zaujíma určitý postoj, tak, že tento hodnotí z hľadiska správnosti a prijateľnosti, a to na základe vlastných (subjektívnych) kritérií. Hodnotiaci úsudok nemožno akokoľvek dokazovať. Primárnym cieľom kritiky nie je hanobenie či zneuctenie danej osoby.

4/ Sporný článok pod názvom „Ako sa kupujú poslanci“ je uverejnený na str. 14 denníka pod názvom „Komentáre“, čo však samé osebe neznamená, že ide o „komentár“ autora - jeho hodnotiaci úsudok k určitej spoločensky pertraktovanej téme. Zaradenie článku pod určitú rubriku (v danom prípade „Komentáre“) nemôže bez ďalšieho zbavovať vydavateľa jeho zodpovednosti, ak sú v článku uvádzané nepravdivé skutkové tvrdenia. Súd prvej inštancie po analýze obsahu článku dospel k záveru, že jeho autor v ňom nevyjadruje svoje vlastné postoje, postrehy, nevyjadruje kritiku zo svojho subjektívneho pohľadu, ale prezentuje skutkové tvrdenia ako faktické, všeobecne známe a preukázané okolnosti. Žalovaného nezbavuje zodpovednosti ani to, že sa autor odvoláva na spis Gorila, pretože obsah tohto spisu je diskutabilný, ide o internetový spis a pravdivosť údajov v ňom uvedených preukázaná nebola. Autor nemôže bez ďalšieho prebrať informácie uvedené z takéhoto zdroja bez toho, aby si ich pravdivosť overil hodnoverným spôsobom. Napokon, ak by bol spáchaný trestný čin podplácania, musel by existovať právoplatný odsudzujúci rozsudok. Žalovaný v konaní neuniesol dôkazné bremeno a pravdivosť skutkových tvrdení uvedených v zverejnenom článku nepreukázal, z ktorého dôvodu súd prvej inštancie vyhodnotil jeho nárok ako dôvodný. Poukazoval na obsah uznesenia Prezídia Policajného zboru, Úradu boja proti korupcii zo dňa 31. 7. 2009, z ktorého súd zistil, že trestné stíhanie pre trestný čin podplácania, podľa ktorého neustálené osoby mali sľúbiť nespresnený úplatok nezisteným poslancom NR SR bolo zastavené, pretože bolo nepochybné, že sa skutok nestal.

5/ Súd prvej inštancie ďalej uviedol, že dotknutá osoba sa môže domáhať tlačovej opravy, ak túto osobu je možné z obsahu článku presne určiť. Zákon pritom nestanovuje presné identifikačné znaky, ktoré je potrebné zachovať. Na jej určenie je postačujúce uvedenie určitých charakteristických znakov (informácií), na základe ktorých možno subjekt identifikovať (Y. J., Y. E., Z. Z.: Tlačový zákon, Komentár, 1. Vydanie, Praha: C.H.Beck 2009). Ak v článku je uvádzaná „Penta“ a jej šéf „P.“ a ešte aj v spojení so spisom Gorila, musí byť každému čitateľovi jasné, akú „Pentu“ mal autor na mysli. Ak existuje obchodná spoločnosť Penta Investments Limited so sídlom v Jersey, Penta Investments Limited so sídlom v Cyperskej republike a Penta Investments Limited v Jersey, ktoré sú všetky majetkovo prepojené, pričom akcionárom týchto obchodných spoločností je osoba E. P., bola podľa názoru prvoinštančného súdu oprávnená domáhať sa tlačovej opravy ktorákoľvek z nich. Z obsahu spisu tamjšieho súdu prvej inštancie sp. zn. 18C/215/2013 bolo zistené, že tak aj urobili ostatné dve obchodné spoločnosti: Penta Investments Limited so sídlom v Jersey, Penta Investments Limited so sídlom v Cyperskej republike, ktoré však návrh podaním zo dňa 3. 2. 2014 vzali späť. Podľa názoru súdu prvej inštancie sa tlačovej opravy mohol domáhať aj E. P. ako fyzická osoba vo vzťahu k výroku č. II, tento však svoje právo nevyužil, ale využil ho žalobca, v mene ktorého mal podľa článku práve E. P. konať a získavať poslancov formou podplácania. Použitím slovného spojenia „šéf Penty - Haščák“, odvolávajúc sa zároveň na spis Gorila, je dostatočné na to, aby bolo nepochybné, koho sa sporné výroky majú týkať, t.j. týkajú sa finančnej skupiny Penta, do ktorej skupiny patrí aj žalobca. Informácie ohľadne finančnej skupiny Penta,

jej podnikateľských aktivít a hlavných predstaviteľov, sú na Slovensku všeobecne známe. Nie je možné pripustiť že by sa výroky rovnako mohli týkať akéhokoľvek iného podnikateľského subjektu, zapísaného v obchodnom registri Okresného súdu SR, ktorý má v obchodnom mene označenie „Penta“, pretože v týchto obchodných spoločnostiach E. P. nevystupuje v žiadnej forme.

6/ Súd prvej inštancie ďalej dodal, že navrhované znenie tlačovej opravy obsahuje všetky náležitosti zakotvené v ust. § 7 ods. 3 tlačového zákona. Z návrhu znenia opravy musí byť zrejmé, že opravou sa má nepravdivé skutkové tvrdenie uviesť na pravú mieru, resp. vyvrátiť, a to uvedením pravdivého skutkového tvrdenia. Základným zmyslom práva na opravu je zabezpečiť, aby sa verejnosti čo najrýchlejšie dostala informácia o tom, že určité skutkové tvrdenie o fyzickej alebo právnickej osobe je nepravdivé a aká je pravda. Právo na opravu sa tak stáva nielen právnym prostriedkom ochrany fyzickej alebo právnickej osoby, ale súčasne je ho nutné vnímať aj ako záruku práva na pravdivé informácie. Závisí od individuálnych okolností prípadu ako sa bude v rámci tlačovej opravy formulovať pravdivé skutkové tvrdenie za účelom naplnenia základného zmyslu práva na opravu. V prejednávanej veci boli uverejnené nepravdivé tvrdenia, ich pravdivosť žalovaný v konaní nepreukázal. Ak sa v článkoch uvádzajú tvrdenia, ktoré sú v celom svojom kontexte nepravdivé, žalobca v zmysle zákonnej úpravy oprávnené žiada, aby vydavateľ zverejnil, že ním uverejnené informácie sú nepravdivé, ergo ak sú všetky informácie nepravdivé, nemôže sa z objektívnych dôvodov domáhať žalobca uvedenia „pravdivého skutkového tvrdenia“. Takýto reštriktívny výklad ustanovenia § 7 ods. 3 tlačového zákona by obchádzal jeho zmysel. Prvoinštančný súd sa však stotožnil s názorom žalovaného, že v rámci tlačovej opravy sa žalobca nemôže domáhať uverejnenia ďalšieho súvisiaceho textu, v konkrétnom prípade : „navyše pravdivosť obsahu tzv. internetového spisu Gorila, kde sa takéto tvrdenia uvádzajú, nebola do dnešného dňa potvrdená žiadnou kompetentnou autoritou“, pretože tento nemá žiadnu súvislosť so skutkovým tvrdením uverejneným v spornom článku. Autor v článku neuvádza, že by tento internetový spis bol potvrdený, verifikovaný akoukoľvek inštitúciou. Súd prvej inštancie poukazoval na to, že je v prípade súdneho sporu viazaný žalobným návrhom, čo znamená, že nemôže prekročiť návrhy účastníkov a prisúdiť viac, než čoho sa domáhajú; (resp. rozhodnúť o inej oprave ako je navrhovaná v žalobnom petite), ale môže dotknutej osobe vyhovieť len sčasti. Preto súd prvej inštancie v časti, v ktorej sa žalobca domáhal v rámci tlačovej opravy uverejnenia vety : „navyše pravdivosť obsahu tzv. internetového spisu Gorila, kde sa takéto tvrdenia uvádzajú, nebola do dnešného dňa potvrdená žiadnou kompetentnou autoritou“ žalobný návrh ako nedôvodný zamietol. Rozhodnutie o trovách konania oprel o ust. § 142 ods. 3 O.s.p. a priznal žalobcovi plnú náhradu trov konania, keďže tento bol neúspešný v pomerne nepatrnej časti.

7/ Uvedený rozsudok napadol včas podaným odvolaním žalovaný, ktorý žiadal napadnutý rozsudok zmeniť a žalobu zamietnuť, tiež mu priznať náhradu trov konania. V odvolaní poukazoval na to, že v prípade prvého žalobcom napadnutého výroku ide o vyjadrenie názoru autora o stave znalosti informácií o vládnej kríze v r. 2005 vo verejnosti. Z formulácie „...dnes už vieme, že ...“ je zrejmé, že autor týmto výrokom vyjadruje svoj názor na úroveň rozšírenia informácií o okolnostiach vládnej krízy v r. 2005 vo verejnosti. Argumentoval tým, že hodnotiacim úsudkom je nielen vyjadrenie kritiky. Hodnotiacim úsudkom je aj akýkoľvek názor, ktorý hodnotí určitú okolnosť (stav). V tomto prípade išlo o vyjadrenie názoru, že vo verejnosti je rozšírená znalosť o okolnostiach vládnej krízy v r. 2005 a nie o skutkové tvrdenie. Druhý výrok je informáciou o obsahu „spisu Gorila“, ktorý bol zverejnený na internete. Uvádza sa v ňom, že na internete zverejnený „spis Gorila“ obsahuje informáciu o tom, že šéf Penty mal zabezpečiť pre vtedajšiu koalíciu dvoch poslancov (G. a F.). Takáto informácia je v predmetnom spise skutočne uvedená. Ide teda o pravdivý výrok týkajúci sa obsahu na internete zverejneného „spisu Gorila“. Vo vzťahu k tomuto výroku by prichádzalo do úvahy uplatnenie práva na opravu podľa § 7 ods. 1 zák. č. 167/2008 Z.z. len v prípade, ak by predmetný spis takúto informáciu v skutočnosti neobsahoval. Žalovaný v konaní prepisom obsahu tohto spisu preukázal, že takúto informáciu obsahuje a teda, že druhý výrok je pravdivý. Prvoinštančný súd nesprávne tento výrok vyhodnotil ako skutkové tvrdenie o tom, že bol spáchaný trestný čin podplácania a žalovaný neuniesol dôkazné bremeno, že tento výrok je pravdivý, keďže by musel existovať právoplatný odsudzujúci rozsudok. Predmetný výrok však nie je skutkovým tvrdením o tom, že bol spáchaný trestný čin podplácania. Žalovaný dokonca pri uvedení informácie obsiahnutej v „spise Gorila“ zverejnenom na internete ani nepoužili formuláciu, že šéf Penty zabezpečil pre vtedajšiu koalíciu dvoch poslancov resp. že poslanci dostali finančné prostriedky, ale použil polemický výrok „Podľa spisu Gorila mal šéf...“, „G. mal dostať...“ a „ďalší dezertér mal dostať...“ Tento výrok je rovnako názorom (hodnotiacim úsudkom). Z použitej formulácie „...sa vtedy naplno vložila...“ je zrejmé, že vyjadruje názor autora predmetného komentára (tzn. hodnotenie) a preto nemôže ísť o skutkové tvrdenie, ktoré by mohlo byť predmetom dokazovania. Vzhľadom na uvedené mal žalovaný za to, že prvoinštančný súd nesprávne vyhodnotil predmetné výroky uvedené

v komentári ako skutkové tvrdenia a tým dospel k nesprávnemu právnemu záveru, že voči nim je možné uplatniť právo na opravu podľa § 7 zák. č. 167/2008 Z.z. Žalovaný ďalej poukázal v odvolaní na to, že prvoinštančný súd v napadnutom rozsudku uviedol, že „Použitím slovného spojenia „šéf Penty - P.“ odvolávajúc sa zároveň na spis Gorila, je podľa názoru súdu dostatočné na to, aby bolo nepochybné, koho sa sporné výroky majú týkať, t.j. týkajú sa finančnej skupiny Penta, do ktorej patrí aj žalobca.“ Finančná skupina nie je fyzickou ani právnickou osobou (nie je vôbec subjektom práva). Ak by sa aj sporné výroky týkali niečoho, čo nie je subjektom práva, tak by voči takýmto výrokom nebolo možné uplatňovať právo na opravu podľa § 7 ods. 1 zák. č. 167/2008 Z.z., keďže by nešlo o skutkové tvrdenie o fyzickej alebo právnickej osobe. V predmetnom článku sa vôbec nepoužíva formulácia „skupina“ resp. „skupina Penta“. Používa sa len formulácia „Penta“. Nie je tak zrejmé, na základe čoho súd prvej inštancie určil, že sa sporné výroky týkajú finančnej skupiny Penta. Žalovaný v konaní predloženými dôkazmi preukázal, že osoba s priezviskom P. nefiguruje v štatutárnych orgánoch žalobcu. Osoba s takýmto priezviskom je len jedným z mnohých akcionárov žalobcu. Aktívnu legitimáciu žalovaného preto nemožno založiť ani na základe formulácie „šéf Penty“. Ďalej nie je ani zrejmé, na základe čoho prvoinštančný súd dospel k záveru, že osoba E. P. je akcionárom spoločnosti Penta Investments Limited so sídlom v Jersey a Penta Investments Limited so sídlom v Cyperskej republike. Žiadny dôkaz, ktorý by túto skutočnosť preukazoval, nebol v konaní vykonaný. Žalovaný nesúhlasil so záverom, že navrhované znenie tlačovej opravy obsahuje všetky náležitosti zakotvené v ust. § 7 ods. 3 zák. č. 167/2008 Z.z. Podľa tohto ustanovenia súčasťou žiadosti o uverejnenie opravy musí byť písomný návrh znenia opravy, ktorý musí obsahovať (i) názov a deň vydania periodickej tlače, ktorá obsahovala nepravdivé skutkové tvrdenie, (ii) popis nepravdivého skutkového tvrdenia s uvedením kde v periodickej tlači sa nachádzalo, (iii) konštatovanie, že skutkové tvrdenie je nepravdivé a (iv) uvedenie pravdivého skutkového tvrdenia. Text opravy, ktorý bol súčasťou žiadosti o uverejnenie opravy doručenej žalovanému, obsahuje názov a deň vydania periodickej tlače a uvedenie, kde v periodickej tlači sa malo podľa žalobcu nachádzať nepravdivé skutkové tvrdenie; obsahuje popis skutkového tvrdenia, ktoré podľa žalobcu malo byť nepravdivé; obsahuje konštatovanie, že skutkové tvrdenie je podľa žalobcu nepravdivé. Text opravy, ktorý bol súčasťou žiadosti o uverejnenie opravy doručenej žalovanému, však neobsahuje ďalšiu zákonom požadovanú náležitosť, a to uvedenie pravdivého skutkového tvrdenia k skutkovým tvrdeniam, ktorých pravdivosť bola popretá. Text opravy, ktorý bol súčasťou žiadosti o uverejnenie opravy doručenej žalovanému, teda neobsahoval podľa žalovaného všetky zákonom ustanovené náležitosti a preto žalovaný nebol povinný opravu podľa § 7 ods. 6 písm. a/ cit. zák. uverejniť. 8/ Na odvolanie žalovaného sa písomne vyjadril žalobca, ktorý žiadal napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie potvrdiť a priznať mu náhradu trov odvolacieho konania. K charakteru výrokov uviedol, že žalovaný účelovo a rozporuplne argumentuje, keď najprv tvrdí, že prvý výrok predstavuje názor autora na jednu skutočnosť, následne tvrdí, že prvý výrok predstavuje názor autora na inú skutočnosť, a to všetko v snahe, aby presvedčil súd o charaktere prvého výroku ako hodnotiaceho úsudku, hoci z obsahu a formulácie prvého výroku a aj informácie vyplývajúcej z článku je zjavné, že ide o skutkové tvrdenie. Ak by bol prvý výrok skutočne hodnotiacim úsudkom autora, tak by žalovaný minimálne musel jednoznačne vedieť, ktorý fakt hodnotil z hľadiska správnosti a prijateľnosti a neuvádzal by protirečiacu argumentáciu ohľadom toho, čo mal žalovaný skutočne hodnotiť vo svojom údajnom hodnotiacom úsudku. Prvý výrok teda predstavuje kategorické skutkové tvrdenie, ktoré je nepravdivé, pretože žalobca, spoločnosti patriace do skupiny Penta, ani fyzické osoby v nich pôsobiace so zabezpečením „prežitia G. vlády“ v r. 2005 nemali nič spoločné a na riešenie politickej krízy v danom období nemali a nemohli mať žiaden vplyv. K druhému výroku opätovne poukázal na účelovosť a vzájomnú rozporuplnosť argumentácie žalovaného, keď vo vyjadrení zo dňa 18. 10. 2013 tvrdil, že druhý výrok predstavuje hodnotiaci úsudok, ktorý „sa týka hodnotenia obsahu na internete zverejneného „spisu Gorila“ a postupne v konaní upúšťal od tejto argumentácie a následne v odvolaní tvrdí, že sa jedná o pravdivé skutkové tvrdenie o obsahu tzv. spisu Gorila a eventuálne by sa mohlo jednať o polemický výrok (názor) autora. Žalobca súhlasil s názorom prvoinštančného súdu, že druhý výrok predstavuje skutkové tvrdenie autora článku o tom, že p. P. sa dopustil podplácania poslancov NR SR G. a F., keďže autor článku pri formulovaní prvého výroku a tretieho výroku nepochybné vychádzal z faktu, že p. P. sa predmetného konania dopustil, pričom autor podáva čitateľovi uvedeným spôsobom druhý výrok ako skutkové tvrdenie nepripúšťajúce iný (opačný) výklad. Z formulácie výrokov v článku je zjavné, že tieto výroky sú navzájom vecne a obsahovo previazané, resp. skutkové tvrdenia uvedené v jednom výroku vychádzajú zo skutkových tvrdení uvedených v inom výroku. Napriek úvodnej formulácii „Podľa spisu Gorila mal...“, ktorá by inak mohla naznačovať podmienenosť alebo polemickosť tohto výroku, o podmienený (polemický) výrok nejde práve pre kontext tohto výroku s ostatnými dvomi výrokmi. Druhý výrok teda predstavuje skutkové tvrdenie, ktoré je nepravdivé, pretože p. P.F. z finančnej skupiny

Penta sa uvedeného konania nedopustil, t.j. nezabezpečil pre koalíciu (a poslanecký klub ANO) podporu dvoch poslancov H. HZDS - G. a F. a ani uvedeným poslancom v tejto alebo akejkolvek inej súvislosti neponúkol ani neposkytol akékoľvek finančné alebo nefinančné plnenia. Čo sa týka tretieho výroku žalobca sa stotožnil s názorom prvoinštančného súdu, že aj v prípade tretieho výroku ide o kategorické skutkové tvrdenie, pretože tento výrok neobsahuje akékoľvek hodnotenie faktov (zaujatie postoja autora článku k faktom), ale len konštatovanie ich existencie, t.j. že skutočnosti uvedené v treťom výroku sa reálne udiali. V prípade tretieho výroku je taktiež zjavné, že toto skutkové tvrdenie je vyvedené z druhého výroku, z čoho autor vyvodzuje aj na úvod vyslovené tvrdenie (v prvom výroku), že vláda prežila v r. 2005 vďaka Pente. Tretí výrok o vložení sa Penty do parlamentnej krízy G. vlády v r. 2005 predstavuje skutkové tvrdenie, ktoré je nepravdivé a zjavne nezmyselné, keďže tzv. Zajacove zdravotnícke zákony boli v parlamente schvaľované a schválené v septembri resp. októbri 2004. Ani k nepravdivému a nezmyselnému skutkovému tvrdeniu obsiahnutému v treťom výroku sa žalovaný v odvolaní nevyjadril inak než účelovou argumentáciou, že ide o názor (hodnotiaci úsudok) autora bez uvedenia ďalšieho zdôvodnenia resp. vysvetlenia v tejto súvislosti. K určeniu osoby žalobcu na základe výrokov v článku a k dôvodom odvolania žalobca poukázal na to, že z článku je zjavné, že v ňom obsiahnuté nepravdivé skutkové tvrdenia sa týkajú finančnej skupiny Penta, ktorej jedným z hlavných predstaviteľov a akcionárov je H.. E. P. označený v druhom výroku ako „šéf Penty“. Na určenie osoby v zmysle § 7 ods. 1 tlačového zákona sa nevyžaduje uvedenie presného identifikátora osoby (v prípade právnických osôb napr. celé obchodné meno, IČO, sídlo a pod.), ale na určenie je dostatočné uvedenie určitých charakteristických znakov (informácií) na základe ktorých možno osobu (subjekt) identifikovať. Použitie pojmu „šéf Penty P.“ v článku a ešte aj v spojení s tzv. spisom Gorila predstavuje jednoznačný charakteristický znak a identifikátor žalobcu, keďže (i) žalobca je z titulu svojho postavenia (materská spoločnosť na vrchole štruktúry podnikateľských subjektov patriacich do skupiny Penta), (ii) p. P. je jedným z akcionárov žalobcu, čo žalobca počas konania preukázal predložením úradného výpisu o akcionároch žalobcu a (iii) je všeobecne známou skutočnosťou, že v tzv. spise Gorila sú okrem iného uvedené viaceré informácie týkajúce sa skupiny Penta a akcionárov žalobcu (vrátane p. P.), a teda ak na základe obsahu tzv. spisu Gorila možno nepochybné určiť skupinu Penta reprezentovanú predovšetkým žalobcom, tak je zjavné, že totožné určenie musí vyplývať aj zo samotného článku, ktorý z tzv. spisu Gorila nepochybné vychádza. Žalobca dodal, že sa stotožňuje s odôvodnením rozsudku v tejto časti. Ak by však nepravdivosť skutkového tvrdenia spočívala v nepresnosti (neúplnosti), avšak dané skutkové tvrdenie by vychádzalo z existujúceho skutkového základu (napr. výrok, že osoba XY vlastní tri autá, hoci reálne vlastní len dve autá), tak uvedenie pravdivého skutkového tvrdenia by znamenalo uvedenie presnej (úplnej) skutkovej informácie (napr. daná osoba XY vlastní len dve autá). V kontexte skutkového stavu prejednávaného prípadu, ak niekto tvrdí, že žalobca a v mene žalobcu konajúci p. P. sa dopustili podplácania poslancov NR SR a táto skutočnosť je bez akéhokoľvek skutkového základu, tak uvedením pravdivého tvrdenia je, že predmetné tvrdenie je nepravdivé, čomu zodpovedalo aj navrhované znenie opravy v žiadosti a návrhu. uvedené platí aj vo vzťahu k ostatným napadnutým výrokom v článku.

9/ Odvolací súd prejednal vec bez nariadenia odvolacieho pojednávania, keď vo veci verejne vyhlásil rozsudok (v poradí prvý), ktorým rozsudok súdu prvej inštancie v časti výroku, ktorým bolo žalobe vyhovie a v časti výroku o náhrade trov konania potvrdil; čo do zamietajúceho výroku odvolanie žalovaného odmietol. Žalovaného zaviazal povinnosťou nahradiť žalobcovi trovy odvolacieho konania a to trovy právneho zastúpenia vo výške 83,89€, do troch dní od právoplatnosti rozsudku (rozsudok Krajského súdu v Bratislave zo dňa 11. 2. 2016 č.k. 9Co/285/2014 - 349). Odvolací súd mal za to, že súd prvej inštancie riadne zistil skutkový stav veci v zmysle § 153 ods. 1 O.s.p., spočívajúci v tom, že žalovaný uverejnil ako vydavateľ periodickej tlače článok, ktorý obsahuje nepravdivé skutkové tvrdenia vo všetkých troch výrokoch, ktorých opravu žiadal žalobca v žiadosti o opravu a ktoré sa týkajú žalobcu, ako právnickej osoby, ktorý je tak v konaní aktívne legitimovaný. Súd prvej inštancie vec správne právne posúdil, keď dospel k záveru, že žalobca dodržal prekluzívne lehoty v zmysle § 7 ods. 2, § 10 ods. 3 cit. zák. Rovnako dospel k správne právne záveru, že v danom prípade nebol splnený ani jeden z taxatívnych dôvodov uvedených v ust. § 7 ods. 6 tlačového zákona, kedy vydavateľ nie je povinný uverejniť opravu. Skutkové aj právne závery prvoinštančného súdu považoval odvolací súd za správne a v celom rozsahu sa preto stotožnil s dôvodmi uvedenými v odôvodnení rozsudku, tieto si osvojil a v podrobnostiach na ne poukazoval. K námietke žalovaného, že prvoinštančný súd nesprávne vyhodnotil predmetné výroky uvedené v komentári ako skutkové tvrdenia a tým dospel k nesprávne právne záveru, že voči nim je možné uplatniť právo na opravu podľa § 7 tlačového zákona, odvolací súd dodal, že hodnotiaci úsudok vyjadruje subjektívny názor autora, ktorý k určitému faktu zaujíma subjektívny postoj tak, že ho hodnotí z hľadiska správnosti a prijateľnosti, a to na základe vlastných (subjektívnych) kritérií. Za skutkové tvrdenia treba považovať vyjadrenia

o skutkovej podstate alebo postupe, ktoré sa vyznačujú objektívnym vzťahom medzi prejavom a realitou a ktorých pravdivosť, úplnosť a presnosť je možné preveriť dokazovaním. Odvolací súd vyjadril názor, že predmetné výroky neobsahujú úvahu, hodnotiaci úsudok autora, pretože jazykové vyjadrenia týchto výrokov nezodpovedajú jazykovému vyjadreniu hodnotiacich úsudkov. Naopak, uvedeným spôsobom autor bez ďalšieho konštatuje existenciu určitých faktov, ktoré by mali byť všeobecne známe a ktoré sú sami osebe a v kontexte iných výrokov prezentované ako kategorické a nesporné fakty. V použitom jazykovom vyjadrení autora absentuje prvok subjektívneho hodnotenia (zaujatie postoja k určitému faktu) a hodnotenie faktu z hľadiska správnosti a prijateľnosti na základe subjektívnych kritérií autora. Namiesto toho autor čitateľom prezentuje kategorické konštatovanie o existencii konkrétnych skutočností, ktoré sú skutkovými tvrdeniami a to aj vzhľadom na použité výrazy a slovné spojenia „už vieme; prežila; mal; vložila; potrebovala“. V rámci odvolacieho konania zotrval žalovaný aj na námietke nedostatku aktívnej vecnej legitímácie žalobcu, keď mal za to, že finančná skupina nie je fyzickou ani právnickou osobou (nie je vôbec subjektom práva). Odvolací súd zastal názor, že použitie pojmu „šéf Penty P.“ v článku a ešte aj v spojení s tzv. spisom Gorila predstavuje jednoznačný charakteristický znak a identifikátor žalobcu, keďže tento je z titulu svojho postavenia (materská spoločnosť na vrchole štruktúry podnikateľských subjektov patriacich do skupiny Penta a p. P.Á. je jedným z akcionárov žalobcu, čo žalobca počas konania preukázal predložením úradného výpisu o akcionároch žalobcu). Rovnako je všeobecne známou skutočnosťou že v tzv. spise Gorila sú okrem iného uvedené viaceré informácie týkajúce sa skupiny Penta a akcionárov žalobcu (vrátane p. P.), a teda ak na základe obsahu tzv. spisu Gorila možno nepochybné určiť skupinu Penta reprezentovanú predovšetkým žalobcom, tak je zjavné, že totožné určenie musí vyplývať aj zo samotného článku, ktorý z tzv. spisu Gorila nepochybné vychádza. Vecné spojenie Penty, p. P. a tzv. spisu Gorila v článku predstavuje charakteristické znaky (informáciu), na základe ktorých možno žalobcu nepochybné určiť a preto je táto námietka žalovaného irelevantná. Ako bez významu označil odvolací súd vo svojom v poradí prvom rozsudku námietku žalovaného, že text opravy ktorý bol súčasťou žiadosti o uverejnenie opravy, doručenej žalovanému, neobsahuje ďalšiu zákonom požadovanú náležitosť, a to uvedenie pravdivého skutkového tvrdenia k skutkovým tvrdeniam, ktorých pravdivosť bola popretá, a preto žalovaný nebol povinný opravu podľa § 7 ods. 6 písm. a/ zák. č. 167/2008 Z.z. uverejniť. Aj tu sa odvolací súd v plnom rozsahu stotožnil so záverom súdu prvej inštancie, že v prípade absolútne nepravdivých skutkových tvrdení, t.j. skutkových tvrdení bez akéhokoľvek skutkového základu alebo tvrdení v celom kontexte nepravdivých, nie je možné z povahy týchto tvrdení uviesť pravdivé tvrdenia iným spôsobom ako uvedením, že dané tvrdenia sú nepravdivé. V opačnom prípade by takýto výklad ust. § 7 ods. 3 cit. zák. obchádzal jeho zmysel. Odvolací súd z uvedených dôvodov svojím v poradí prvým rozsudkom rozsudok súdu prvej inštancie v časti, ktorou bolo žalobe vyhovené, ako vecne správny potvrdil, vrátane výroku o náhrade trov konania (§ 219 ods. 1, ods. 2 O.s.p.). Keďže žalovaný odvolaním napadol celý rozsudok súdu prvej inštancie, t.j. aj zamietajúci výrok - v ktorej časti bol žalovaný v konaní úspešný - znamená to, že odvolanie v tejto časti podal niekto, kto na jeho podanie nie je oprávnený; odvolací súd preto v tejto časti odvolanie žalovaného odmietol (§ 218 ods. 1 písm.b/ O.s.p.). V odvolacom konaní úspešnému žalobcovi priznal odvolací súd náhradu trov odvolacieho konania vo výške 83,89 € (§ 142 ods. 1, § 224 ods. 1 O.s.p.).

10/ Proti uvedenému rozsudku (v poradí prvému) odvolacieho súdu podal žalovaný včas dovolanie, a to proti jeho potvrdzujúcemu výroku a proti výroku o trovách konania, o ktorom dovolaní rozhodol Najvyšší súd SR svojím uznesením zo dňa 19. 1. 2017 sp. zn. 3Cdo/180/2016 tak, že dovolanie žalovaného odmietol, na základe záveru, že dovolanie je podľa právnej úpravy účinnej do 30. 6. 2016 procesne neprípustné (§ 444 písm. c/ CSP). Zároveň žalobkyni priznal nárok na náhradu trov dovolacieho konania. 11/ Uznesením zo dňa 18. 7. 2017 č.k. 17C/215/2013 - 409 uložil súd prvej inštancie žalovanému povinnosť zaplatiť žalobcovi náhradu trov dovolacieho konania v sume 83,99 € do troch dní od právoplatnosti uznesenia, s poukazom na ust. § 453 ods. 1, § 262 ods. 2, § 263 ods. 1, § 251 CSP.

12/ Na základe ústavnej sťažnosti podanej žalovaným Ústavný súd SR svojím nálezom zo dňa 6. 2. 2019 č.k. II.ÚS 59/2018 - 71 rozhodol tak, že základné právo obchodnej spoločnosti MAFRA Slovakia, a. s., na slobodu prejavu podľa čl. 26 ods. 1 a 2 Ústavy SR, základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy SR a právo na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Bratislave č.k. 9Co 285/2014 - 349 z 11. 2. 2016 porušené boli. Rozsudok Krajského súdu v Bratislave č.k. 9Co 285/2014 - 349 z 11. 2. 2016 zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Krajskému súdu v Bratislave uložil povinnosť uhradiť obchodnej spoločnosti MAFRA Slovakia, a.s., trovy konania v sume 570,06 €, do dvoch mesiacov od právoplatnosti nálezu. V odôvodnení nálezu Ústavný súd uviedol, že inštitút práva na tlačovú opravu v zmysle § 7 tlačového zákona predstavuje jednu z foriem obmedzenia slobody prejavu, a to pre účely ochrany práv iných osôb. Pri výklade ust. § 7 tlačového zákona musí všeobecný súd nájsť spravodlivú

rovnováhu medzi záujmami zainteresovaných osôb. Východisko mu poskytuje v prvom rade samotný zákonodarca, podľa ktorého sa ochrana prostredníctvom tlačovej opravy poskytuje len proti nepravdivým skutkovým tvrdeniam. Prostredníctvom tlačovej opravy teda nie je možné reagovať na hodnotiace úsudky ani na pravdivé skutkové tvrdenia. V niektorých prípadoch nie je možné jasne stanoviť hranicu medzi hodnotiacimi úsudkami a skutkovými výroky, a preto je každý prípad nutné posudzovať podľa konkrétnych okolností a na ich základe rozhodnúť, či danému výroku je treba poskytnúť ochranu. Predmetom sporu medzi sťažovateľkou a dotknutou osobou bola otázka, či v danej veci v dotknutých výrokoch išlo o skutkové tvrdenia alebo hodnotiace úsudky, pričom všeobecné súdy sa priklonili k názoru, ktorý zastáva aj dotknutá osoba, podľa ktorého šlo o skutkové tvrdenia. Sťažovateľka sa teda mohla zbaviť povinnosti uviesť opravu len v prípade, ak by preukázala, pravdivosť týchto tvrdení, čo však neurobila. Ústavný súd SR dospel k záveru, že výklad ust. § 7 tlačového zákona zo strany všeobecných súdov nezohľadňuje hodnotiaci charakter dotknutých výrokov a ani záujem na zachovaní slobody prejavu v prípade vyjadrovania názorov na významné spoločenské javy, a teda je arbitrárny. Zdôraznil, že dotknuté výroky je potrebné hodnotiť v ich kontexte. Základom celého súboru sporných výrokov je tvrdenie, že „Podľa spisu Gorila mal šéf Penty P. zabezpečiť pre koalíciu (a poslanecký klub ANO) dvoch poslancov H. HZDS - G. a F.. G. mal dostať štyri milióny korún a bude poslúchať. Ďalší dezertér mal dostať šesť miliónov.“ Autor tu podáva vlastný výklad toho, čo je obsahom tzv. spisu Gorila (spis interpretuje), a následne tieto informácie hodnotí. Predmetné tvrdenia sú navyše formulované vo forme dohady, podozrení - „mal zabezpečiť“, „mal dostať“. Takémuto tvrdeniu nie je možné priradiť pravdivostnú hodnotu. Nie je teda možné ani konštatovať, že je absolútne nepravdivé (je len nepreukázané), a preto dotknutá osoba ani všeobecné súdy nedokázali týmto výrokom priradiť pravdivé výroky tak, ako to vyžaduje § 7 ods. 3 tlačového zákona, a namiesto toho vymysleli kategóriu „absolútne nepravdivých skutkových tvrdení“, kde už operujú s nedostatočným skutkovým základom. Ďalšie tvrdenia, podľa ktorých „Napríklad, dnes už vieme, že druhá G. vláda prežila kritický rok 2005 vďaka Pente“, ako aj „Penta sa vtedy naplno vložila do prelomenia parlamentnej krízy, pretože potrebovala pretlačiť B. zdravotnícke zákony...“, nadväzujú na informácie, ktoré podľa autora vyplývajú zo spisu a sú pokračovaním jeho hodnotenia situácie.

13/ Podľa Ústavného súdu SR neudržateľnosť argumentácie všeobecných súdov je vidieť aj v tej časti ich rozhodnutí, v ktorej požadujú, aby autor preukazoval pravdivosť informácie, ktorá má byť obsahom tzv. spisu Gorila. Ako alarmujúce označil ústavný súd konštatovanie okresného súdu, ktoré nebolo zo strany krajského súdu nijako korigované, a podľa ktorého „autor nemôže bez ďalšieho prebrať informácie uvedené z takéhoto zdroja (spis Gorila, pozn.) bez toho, aby si ich pravdivosť overil hodnoverným spôsobom. Ak by napokon bol spáchaný trestný čin podplácania, musel by existovať právoplatný odsudzujúci rozsudok.“ K tomu ústavný súd podotkol, že „kauza Gorila“ je od zverejnenia prepisu tzv. spisu Gorila v r. 2011 oprávnené predmetom širokej verejnej diskusie, a to vrátane otázky autenticity spisu. Ide o závažnú celospoločenskú tému, ku ktorej médiá musia mať možnosť vyjadrovať sa. Ich úlohou je totiž poukazovať aj na politické prešľapy a škandály, aby tak podporili konštruktívnu debatu v spoločnosti a prostredníctvom tlaku verejnej mienky pomáhali spoločnosti vysporiadať sa s niektorými jej neudami. Médiá preto majú prívlastok „strážca demokracie“. Existencia prepisov spisu Gorila je nespochybniteľná (otázka ich autenticity je inou otázkou). Odkaz novinára na spis Gorila (bez ohľadu na to, či bola alebo nebola potvrdená jeho autenticita) preto poskytuje dostatočný skutkový základ pre napadnuté vyhlásenia, predmetom ktorých je hodnotenie/analýza obsahu spisu, resp. závery z neho vyvedené. Požadovať od novinára, aby „ich pravdivosť overil hodnoverným spôsobom“ znamená klásť na jeho prácu neprimerané bremeno; je absurdné požadovať od novinárov, aby v tomto smere nahrádzali orgány činné v trestnom konaní. Ústavný súd uzatvoril, že právo na opravu má slúžiť na opravu exaktne vyjadriteľných alebo aspoň preukázateľných tvrdení a nie je možné prostredníctvom neho „opravovať“ názory, podozrenia či dohady autora. Krajský súd sa mal zaoberať dotknutým komentárom v celom jeho kontexte aj s ohľadom na jeho polemický obsah a hodnotiť ho v súlade so spoločenským a verejným záujmom na zachovaní slobody prejavu v prípade vyjadrovania názorov na významné spoločenské javy. Z kontextu dotknutého článku je zrejmé, že uvedené výroky boli hodnotiacimi úsudkami. Zároveň sa ústavný súd nestotožnil s námietkami sťažovateľky (v tomto konaní žalovaného) týkajúcimi sa identifikovateľnosti osoby, ktorej sa výroky týkali. V tomto smere je racionálne odôvodnený a teda z ústavného hľadiska akceptovateľný názor všeobecných súdov, podľa ktorého na základe v komentári uvedených informácií bolo možné jednoznačne stotožniť osobu, ktorej sa výroky týkali (ako dotknutú osobu). Ústavný súd s ohľadom na uvedené návrhu sťažovateľky (tu žalovaného) vyhovel a napadnuté rozhodnutie zrušil, s tým, že v ďalšom konaní je krajský súd viazaný názorom ústavného súdu.

14/ Dňa 28. 8. 2019 doručil žalobca krajskému súdu písomné vyjadrenie vo veci (č.l. 434 až 437 spisu), v ktorom zhrnul skutkový stav a súdne konanie a reagoval na závery nálezu Ústavného súdu

SR. Uvedol, že médiá dezinterpretovali Nález ÚS tak, akoby bol precedensom, podľa ktorého už novinári „môžu písať o spise Gorila a citovať z neho“, resp. „majú právo písať o spise a komentovať ho“. Žalobca nespochybňuje oprávnenie médií písať o tzv. spise Gorila, avšak nesúhlasí so spôsobom, akým médiá pristupujú k prezentovaniu informácií z tzv. spisu Gorila, t.j. ako skutkových tvrdení, ktoré médiá predkladajú čitateľom ako všeobecne známe a preukázané skutočnosti. Spis Gorila nepredstavuje oficiálny dokument, práve naopak, jedná sa o sporný dokument zverejnený neznámou osobou na internete, ku ktorému sa neprihlásil žiadny štátny orgán resp. iný orgán verejnej moci. Nález ÚS v žiadnom prípade neposkytuje novinárom bezbrehú slobodu v prezentovaní informácií z tzv. spisu Gorila, naopak v zmysle nálezu novinári budú môcť tzv. spis Gorila citovať a pracovať s ním iba ako s interným dokumentom, ktorého autenticita nebola potvrdená, a teda tzv. spis Gorila je len jedným z dostupných informačných zdrojov, ktorého relevancia je otázna a takto ho majú novinári aj interpretovať. Žalobca považuje za neprípustné a ústavne nekonformné, aby médiá prezentovali informácie z tzv. spisu Gorila ako kategorické skutkové tvrdenia, ktoré predstavujú preukázané, všeobecne známe skutočnosti. Rovnako by podľa žalobcu mali byť novinári obozretnejší pri formulovaní svojich „dohadov“, pretože z Nálezu ÚS nevyplýva, že ak sa niekto vyjadruje k tzv. spisu Gorila, tak automaticky ide o hodnotiaci úsudok, ktorý by bol automaticky chránený právom. Aj úsudky totiž musia spĺňať isté kvalitatívne kritériá - musia mať dostatočný skutkový základ, a preto ak tzv. spis Gorila odporujú ine skutočnosti, tieto by nemali byť bez ďalšieho novinárom pri jeho úsudkoch automaticky odfiltrované (uverejnenie názoru by malo zodpovedať reálne existujúcim skutočnostiam a novinár by mal vyvinúť primerané úsilie, aby tie skutočnosti zistil). Z nálezu ÚS nevyplýva, že o tzv. spise Gorila môžu písať novinári podľa svojej vôle, aj tu platia štandardné kritériá, ktoré musia novinári dodržiavať. Osobitne žalobca vo vyjadrení poukázal na to, že ÚS odmietol preskúmať uznesenie Najvyššieho súdu SR z dôvodu, „že predmetom ústavného prieskumu rozhodnutia odvolacieho súdu nie je otázka, či v danej veci boli alebo neboli splnené podmienky prípustnosti dovolania; riešenie tejto otázky je výhradne úlohou najvyššieho súdu. Predmetom prieskumu zo strany ústavného súdu môže byť iba otázka, či najvyšší súd pri posúdení prípustnosti dovolania nevybočil z mantinelov kladených na jeho rozhodovaciu činnosť ústavným poriadkom, teda predovšetkým, či jeho rozhodnutie nevykazuje známky svojvôle či iného excesu. Ústavný súd v tomto rozsahu napadnuté rozhodnutie preskúmal a dospel k záveru, že najvyšší súd posúdil neprípustnosť dovolania v súlade so svojou ustálenou judikatúrou, pričom svoje rozhodnutie dostatočným spôsobom odôvodnil. Na tomto mieste postačí odkázať na relevantnú časť odôvodnenia rozhodnutia najvyššieho súdu, podľa ktorého sťažovateľkou namietaná nepreskúmateľnosť rozhodnutia odvolacieho súdu „bola už dávnejšou judikatúrou považovaná nie za procesnú vadu konania v zmysle § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p., ale za tzv. inú vadu konania, ktorá prípustnosť dovolania nezakladá (viď R 111/1998). Na tomto zotrvalo aj neskoršie zjednocujúce stanovisko R 2/2016“. Názor najvyššieho súdu, podľa ktorého v danej veci „neprihádza do úvahy aplikácia druhej vety stanoviska R 2/2016“, pretože „v danom napadnutom rozhodnutí sú zreteľne vysvetlené jeho podstatné dôvody a jeho postup bol v súlade s § 219 ods. 2 O.s.p.“, považuje ústavný súd za ústavne konformný“. Žalobca k uvedenému zaujal stanovisko, že Ústavný súd nemohol rozhodnutie KS v BA preskúmať a vysloviť záver o jeho arbitrárnosti, lebo tento prieskum už urobil Najvyšší súd ako dovolací súd a jeho rozhodnutie sa nepreskúmava a ani nebolo predmetom ústavného prieskumu. Žalobca upozorňoval na podľa neho určitú logickú spojitosť, ktorá existuje medzi rozsudkom KS v BA a naň nadväzujúceho uznesenia NS SR. Hoci sa Ústavný súd v odôvodnení svojho rozhodnutia snažil vysporiadať s tým, ako naloží s uznesením NS SR, túto logickú štruktúru nezohľadnil a v ústavnom prieskume sa zaoberal len rozsudkom KS BA, ktorý zrušil. Vo zvyšnej časti ústavnú sťažnosť odmietol a ďalej sa uznesením NS SR nezaoberal. V praktickej rovine týmto nastala situácia, kedy síce existuje uznesenie NS SR o odmietnutí dovolania, no v neprávoplatne skončenom konaní, ktoré sa vrátilo do druhoinštančného konania na Krajský súd v Bratislave. podľa žalobcu takéto formalistické rozhodovanie ústavného súdu bez zohľadnenia praktických dôsledkov je absolútne neprípustné a ojedinelé, pričom poukázal na bod 35 Nálezu ÚS SR sp. zn. I.ÚS 155/2017 - 75 zo dňa 31. 8. 2017, R 27/2017, ktoré podporuje jeho tvrdenia nasledovne : „Čo sa týka sťažovateľkou napadnutých dovolacích uznesení najvyššieho súdu, ústavný súd z dôvodu dodržania právneho súladu v konaní vynesených rozhodnutí po sebe, uznesenia najvyššieho súdu zrušil, aby toto právoplatné rozhodnutie nebolo v logickom konflikte s neprávoplatne skončeným konaním pred krajským súdom, ktorému sa predmetné veci vracajú na ďalšie konanie.“ Ak teda chcel Ústavný súd zrušiť rozsudok KS v BA, ktorým sa Krajský súd plne stotožnil s názorom Okresného súdu Bratislava II, mal zrušiť aj uznesenie NS. Žalobca naďalej zotrval na svojom názore, že výroky obsiahnuté v článku predstavujú skutkové tvrdenia, ktoré žalovaný prezentoval ako faktické, všeobecne známe a preukázané okolnosti.

15/ Na ostatné písomné vyjadrenie žalobcu reagoval žalovaný písomným podaním (č.l. 448 až 451 spisu), v ktorom uviedol, že žalobca má právo nesúhlasiť s tým, ako novinári interpretujú závery Nálezu a samotný spis Gorila, jeho nesúhlas je ale iba jeho subjektívnym pohľadom na túto vec. Svoj nesúhlas žalobca nepodložil relevantnými faktami a dôvodmi, na základe ktorých by bolo možné jeho nesúhlas považovať za niečo viac ako iba jeho subjektívny pocit z práce novinárov. Žalobca vôbec neuviedol, v čom spočíva dezinterpretácia Nálezu. Nález je zo svojej povahy precedensom a právne vety v ňom obsiahnuté je možné považovať za interpretačné pravidlo vo vzťahu k významnému spoločenskému javu, akým spis Gorila spolu s jeho značnými dosahmi na verejný život nesporne je. Komentáre a iné novinárske texty o spise Gorila alebo týkajúce sa priamo alebo nepriamo spisu Gorila neboli vydávané len žalobcom ale sú predmetom oprávneného záujmu všetkých médií v tejto krajine a zahraničí. Aj keď v podmienkach právneho systému SR sú súdne rozhodnutia v tomto type sporov priamo záväzné len pre súdy v rámci daného konkrétneho súdneho konania, tým, že Nález sa dotkol takto významného spoločenského javu, akým je spis Gorila, položil zároveň aj základné pravidlá, ako by mali súdy pristupovať k práci novinárov, ktorá sa dotkne nielen spisu Gorila, ale aj akýchkoľvek iných významných zdrojov, ktorých pravosť novinári objektívne nemôžu preveriť (nedisponujú právomocami štátnych orgánov), ale ktorých obsah je natoľko závažný, že informovanie priamo o nich alebo v kontexte s inými prepojenými udalosťami je dôležité pre zachovanie ústavne zaručeného práva na slobodu prejavu a práva verejnosti byť informovanou o všetkých skutočnostiach a udalostiach s výrazným a významným verejným dosahom. Rešpektovanie právnych viet Nálezu je tiež dôležité pre zachovanie právnej istoty. Nález ÚS tak vytýčil pre všeobecné súdy nielen v konaní ale aj v ostatných konaniach s porovnateľným skutkovým základom jednoznačne hranice, ako majú hodnotiť prácu novinárov vo vzťahu k zdrojom, aké požiadavky nemajú pri overovaní zdrojov na novinárov klásť a ako majú súdy pristupovať k hodnotiacim úsudkom ohľadne celospoločenských tém, ktoré zasahujú do verejnej sféry a ktorých hodnotenie a analyzovanie, ako aj samotné informovanie o nich, je súčasťou výkonu práva na slobodu prejavu a práva na informácie, ktoré sú nevyhnutným predpokladom fungovania demokracie, právneho štátu a zdravej občianskej spoločnosti. Žalobca dodal, že Nález neposkytuje novinárom bezbrehú slobodu v prezentovaní informácií z tzv. spisu Gorila, pričom dochádza k záveru, „že novinári budú môcť tzv. spis Gorila citovať a pracovať s ním iba ako s interným dokumentom, ktorého autenticita nebola potvrdená, a teda tzv. spis Gorila je len jedným z dostupných informačných zdrojov, ktorého relevancia je otázná, a takto ho majú novinári aj interpretovať.“ Žalovaný v tejto súvislosti uviedol, že samotný Ústavný súd SR v Náleze ohľadom sporného článku uviedol, že „z kontextu dotknutého článku je zrejmé, že uvedené výroky boli hodnotiacimi úsudkami. Záver, že šlo o ‚absolútne nepravdivé skutkové tvrdenia‘, ktoré je možné korigovať tlačovou opravou, je preto neakceptovateľný“. ÚS konštatoval, že G. G. v spornom článku neinterpretoval spis Gorila a informácie v ňom obsiahnuté ako kategorické skutkové tvrdenia, ktoré predstavujú preukázané a všeobecne známe skutočnosti, ale že išlo o hodnotiace úsudky. Uvedený záver ÚS SR je natoľko jednoznačný, že žalobcova snaha interpretovať ho inak, je absurdná. ÚS SR tiež nikde v Náleze neuviedol, že so spisom Gorila majú novinári pracovať iba ako s interným dokumentom; pri informovaní o spise Gorila a informáciách v ňom obsiahnutých, novinári - vrátane tých, ktorých zamestnáva žalovaný - štandardne uvádzajú, že ide o údajný spis, tzv. spis alebo spis, ktorého autenticita nebola doteraz preukázaná. Každý čitateľ tak dostane informáciu o tom, že autenticita spisu Gorila stále nebola overená (v súčasnosti možno predpokladať posun v prípade preukázania autenticity spisu Gorila, po tom, ako boli v trezore podnikateľa H. F., nájdené nahrávky, ktoré majú obsahovať originálne nahrávky, ktorých prepis je obsahom spisu Gorila). Na margo žalobcovej poznámky, že novinári by mali byť obozretnjší pri formulovaní svojich „dohadov“, pretože z Nálezu ÚS SR nevyplýva, že ak sa niekto vyjadruje k tzv. spisu Gorila, tak automaticky ide o hodnotiaci úsudok, žalovaný uviedol, že tento záver žalobcu je všeobecný, a je možné s ním súhlasiť, ale v kontexte tohto sporu je zrejmé, že Dag Daniš bol podľa ÚS SR pri formulovaní svojich „dohadov“ dostatočne obozretný, pretože ÚS SR jeho článok a napadnuté výroky považuje za hodnotiace úsudky a nejde podľa neho o absolútne nepravdivé skutkové tvrdenia. Z kontextu Nálezu vyplýva, že ÚS SR považuje existenciu prepisov spisu Gorila za nespochybniteľnú a „odkaz novinára na spis Gorila (bez ohľadu na to, či bola alebo nebola potvrdená jeho autenticita) preto poskytuje dostatočný skutkový základ pre napadnuté vyhlásenia, predmetom ktorých je hodnotenie/analýza obsahu spisu, resp. závery z neho vyvedené.“ Podľa ÚS SR sporný článok mal dostatočný skutkový základ a názor G. G. zodpovedal reálne existujúcim skutočnostiam, pričom existencia prepisov Gorily je nepochybná (t.j. implicitne teda ani nie je potrebné opakovaně preverovať ich existenciu). Z tohto hľadiska nemá daný záver žalobcu pre toto konanie vôbec relevanciu. Z Nálezu je tiež zrejmé, že ÚS SR v súvislosti so spisom Gorila od novinárov vyžaduje iba to, aby z kontextu článkov súvisiacich s Gorilou bolo pre čitateľa zrejmé, že v prípade spisu Gorila jeho autenticita nie je stále potvrdená. ÚS SR zhodnotil sporný článok G. G. tak,

že neprekročil akékoľvek limity, ktorých následkom by mal byť vznik práva žalovaného na opravu. V prípade práva na opravu je jedinou podmienkou, že skutkové tvrdenie je nepravdivé, ktorá ale nebola v tomto prípade podľa ÚS SR naplnená. Žalovaný za zaujímavé označil vyjadrenie E. P., ktorý sa k spisu Gorila obsiahlo vyjadroval v autorizovanom rozhovore uverejnenom dňa 25. 3. 2019 na spravodajskej stránke. Na otázku, či Gorila uškodila Pente aj ekonomicky, uviedol, že „neuškodila. Všetci, ktorí s nami spolupracovali pred Gorilou s nami spolupracujú aj dnes.“ Z toho možno usudzovať, že informovanie o Pente v súvislosti s Gorilou nezasiahlo do dobrej povesti žalobcu a nemalo na žalobcu negatívny vplyv. Z predmetného rozhovoru tiež vyplynulo, že skupina Penta sa snaží o zničenie nahrávok Gorily, ktoré mali byť získané nelegálne. Z tohto faktu implicitne vyplýva, že nepochybná je nielen existencia prepisu spisu Gorila, ale aj existencia jej zvukových nahrávok. Je tak zrejmé, že spis Gorila je autentický v celom svojom rozsahu, a bez ohľadu na legálnosť alebo nelegálnosť odpočúvaní, ktoré sú jeho obsahom, spis dáva zjavne obraz o prepojeniach medzi verejnou a súkromnou sférou, čo už samo osebe stačí na to, aby o tom mohli novinári v rámci slobody prejavu a práva na informácie informovať verejnosť. Rozsah a povaha týchto prepojení už len podčiarkuje nevyhnutnosť, aby bola verejnosť o nich informovaná, a to nielen v rozsahu suchých faktov, ale aj názorov a analýz obsahujúcich hodnotiace úsudky o týchto javoch zjavne prerastajúcich všetky vrstvy spoločnosti. Pokiaľ ide o skutočnosť, že ÚS SR nezrušil v Náleze aj uznesenie NS SR z 19. 1. 2017 sp. zn. 3Cdo/180/2016, ktorým NS SR odmietol dovolanie žalovaného voči rozsudku Krajského súdu v Bratislave, žalobca zjavne nadraduje rozhodnutia NS SR nad rozhodnutia ÚS SR. Žalovaný poukazoval na to, že ÚS SR neskúmal uznesenie NS SR výlučne len z dôvodu, že toto rozhodnutie sa týkalo skúmania splnenia podmienok prípustnosti dovolania a toto svoje rozhodnutie aj podrobne zdôvodnil. Konanie o dovolaní možno zjednodušene rozdeliť do dvoch fáz, pričom v prvej (čisto procesnej) dovolací súd skúma splnenie podmienok dovolania v kontexte napadnutých rozhodnutí. Až v prípade, ak dovolací súd dospeje k záveru, že podmienky dovolania boli splnené, pristupuje k druhej fáze, v ktorej už rozhoduje o veci samej. Žalobca svojvoľne zamieňa odmietnutie dovolania a zamietnutie dovolania, pričom v každom z týchto prípadov ide o rozhodnutia dovolacieho súdu, ktoré sú založené na iných dôvodoch a rozsahu skúmania veci. Dovolací súd sa v danom prípade do druhej fázy rozhodovania o dovolaní žalovaného vôbec nedostal, neposudzoval vec samú z jej hmotnoprávnej a vecnej podstaty. Preto ÚS SR postupoval logicky a správne, keď sa uznesením NS SR, ktoré má len procesnú povahu, odmietol zaoberať. Keďže uznesenie NS SR vôbec neriešilo vec samu, tak nezrušenie uznesenia NS SR nemá akýkoľvek vplyv na právnu istotu strán vo veci samej. Nemôže nastať konfliktná situácia medzi nezrušeným uznesením NS SR a rozsudkom Krajského súdu v Bratislave, ktorý bol Nálezom zrušený. Žalovaný považuje za absurdné, aby sa Krajský súd v Bratislave ako súd odvolací všeobecný súd vôbec zaoberal správnosťou postupu ÚS SR, pretože nie je funkčne jeho nadriadeným súdom a nemá ani možnosť sa akokoľvek procesne vysporiadať s akýmikoľvek údajnými procesnými alebo logickými nedostatkami jeho rozhodnutia. Žalovaný navrhol, aby odvolací súd vykonal listinný dôkaz v podobe článku s názvom : „P. z Penty exkluzívne : O F. vražde, F. esemeskách aj nahrávkach Gorily“, ktorý bol uverejnený na spravodajskej stránke 25. marca 2019 (t.j. ide o nové skutočnosti). Žalovaný navrhol odvolaciemu súdu, aby buď zrušil rozsudok súdu prvej inštancie a vec mu vrátil na ďalšie konanie alebo aby zmenil rozsudok súdu prvej inštancie tak, že žalobu v celom rozsahu zamietne a zároveň žalovanému priznal náhradu trov konania.

16/ Ďalšie podania vo veci strany sporu neučinili.

17/ Podľa § 470 ods. 1 prechodných ustanovení zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok účinného od 1.7.2016 (ďalej len „CSP“) ak nie je ustanovené inak, platí tento zákon aj na konania začaté pred dňom nadobudnutia jeho účinnosti.

18/ Odvolací súd opätovne preskúmal vec v napadnutom rozsahu (t.j. vo vyhovujúcom výroku a vo výroku o trovách konania), na odvolacom pojednávaní (§ 379, § 385 ods. 1, ods. 2 CSP), na ktorom zopakoval dokazovanie podľa § 384 v spojení s § 204 a § 378 ods. 1 CSP čítaním listinného dôkazu : článok pod názvom Ako sa kupujú poslanci z denníka Hospodárske noviny zo dňa 21. až 23. 6. 2013 v časti Názory a analýzy. Odvolací súd dospel k záveru, že odvolanie žalovaného je opodstatnené.

19/ Podľa § 7 ods. 1 zák. č. 167/2008 Z.z. o periodickej tlači a agentúrnom spravodajstve, ak periodická tlač alebo agentúrne spravodajstvo obsahuje nepravdivé skutkové tvrdenia o osobe, na základe ktorého možno osobu presne určiť, má táto osoba právo žiadať uverejnenie opravy nepravdivého skutkového tvrdenia. Vydavateľ periodickej tlače a tlačová agentúra sú povinní opravu uverejniť bezodplatne.

20/ Žalobca po prijatí Nálezu Ústavným súdom SR osobitne poukazoval na to, že Ústavný súd SR svojím uznesením II.ÚS 59/2018 - 22 zo dňa 25. 1. 2018 prijal na ďalšie konanie ústavnú sťažnosť smerujúcu proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave a vo zvyšnej časti ústavnú sťažnosť odmietol. Žalobca bol názoru, že ústavný súd nemohol rozhodnutie Krajského súdu v Bratislave preskúmať a vysloviť záver o jeho arbitrárnosti bez toho, aby nezrušil aj uznesenie NS SR. Skutočnosť, že predmetom ústavného prieskumu nebolo aj uznesenie Najvyššieho súdu SR (ktorým uznesením zo dňa 19. 1. 2017 sp. zn. 3Cdo/180/2016 Najvyšší súd SR odmietol dovolanie žalovaného proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave), a teda že predmetné uznesenie Najvyššieho súdu SR nebolo ústavným súdom zrušené, nepredstavuje podľa odvolacieho súdu prekážku, ktorá by bránila opätovnému preskúmaniu napadnutého rozsudku súdu prvej inštancie na základe odvolania, podaného žalovaným. Po zrušení (v poradí prvého) rozhodnutia odvolacieho súdu v danej právnej veci sa spor vrátil znovu do štádia odvolacieho konania, ktoré bolo vyvolané včas podaným odvolaním zo strany žalovaného proti rozsudku súdu prvej inštancie (č.k. 17C/215/2013 - 301 zo dňa 11. 2. 2014), o ktorom bolo nutné opätovne rozhodnúť, bez ohľadu na existenciu uznesenia Najvyššieho súdu SR zo dňa 19. 1. 2017 sp. zn. 3Cdo/180/2016.

21/ Súd prvej inštancie rovnako tak aj odvolací súd (vo svojom v poradí prvom rozhodnutí) založili svoje rozhodnutia o žalobe žalobcu na závere, že sporné výroky uverejnené dňa 21. 6. 2013 na strane 14 denníka Hospodárske noviny, vo vydaní pre piatok - nedeľa 21. - 23. júna 2013, číslo 119, v časti „Názory a analýzy“, v článku „Komentár G. G. Ako sa kupujú poslanci“ majú povahu skutkových tvrdení (nie hodnotiacich úsudkov). Žalovaného by tak nestíhala povinnosť uverejniť tlačovú opravu v prípade, ak by preukázal pravdivosť daných tvrdení. Ústavný súd SR vo svojom náleze II.ÚS 59/2018 - 71 zo dňa 6. 2. 2019 dospel k odlišným záverom. Ako vyplýva z predmetného Nálezu Ústavného súdu SR, tento dospel k záveru, že výklad ust. § 7 tlačového zákona zo strany všeobecných súdov nezohľadňoval hodnotiaci charakter dotknutých výrokov a ani záujem na zachovaní slobody prejavu v prípade vyjadrovania názorov na významné spoločenské javy. Upriamil pozornosť na skutočnosť, že predmetné tvrdenia autor formuloval vo forme dohadu, podozrení - keď použil výrazy „mal zabezpečiť“, „mal dostať“; takémuto tvrdeniu nie je možné priradiť pravdivostnú hodnotu. Ústavný súd SR vo svojom Náleze zdôraznil, že nemožno spochybňovať existenciu prepisov spisu Gorila, bez ohľadu na ich autenticitu. Preto odkaz novinára na spis Gorila (bez ohľadu na to, či bola alebo nebola potvrdená jeho autenticita) je dostatočným skutkovým základom pre napadnuté vyhlásenia, predmetom ktorých je hodnotenie/analýza obsahu spisu. Uvedené závery Ústavný súd SR podporil nutnosťou zaoberať sa dotknutým komentárom v celom jeho kontexte aj s ohľadom na jeho polemický obsah a potrebou hodnotiť ho v súlade so spoločenským a verejným záujmom na zachovaní slobody prejavu v prípade vyjadrovania názorov na významné spoločenské javy. Z kontextu dotknutého článku potom Ústavný súd SR vo svojom náleze uzavrel, že uvedené výroky sú svojou povahou hodnotiacimi úsudkami. Tieto - keďže hodnotiace úsudky vyjadrujú subjektívny názor autora, na základe jeho vlastných (subjektívnych) kritérií - nemožno akokoľvek dokazovať. Odvolací súd je právnym názorom Ústavného súdu SR, vyjadreným vo vyššie uvedenom Náleze ústavného súdu viazaný. Preto s ohľadom na závery, ku ktorým dospel Ústavný súd SR v spomínanom Náleze odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutej vyhovujúcej časti zmenil tak, že žalobu žalobcu zamietol (§ 388 CSP), keďže súd prvej inštancie vec nesprávne právne posúdil v otázke povahy sporných výrokov (či tieto predstavujú skutkové tvrdenia alebo hodnotiace úsudky).

22/ Odvolací súd o nároku na náhradu trov prvoinštančného aj odvolacieho konania rozhodol na základe ust. § 396 ods. 1, ods. 2 v spojení s § 255 ods. 1 CSP, a v konaní plne úspešnému žalovanému priznal nárok na náhradu trov (prvoinštančného a odvolacieho) konania v celom rozsahu. Odvolací súd nepriznal žalovanému nárok na náhradu trov dovolacieho konania, nakoľko o týchto už bolo rozhodnuté uznesením súdu prvej inštancie zo dňa 18. 7. 2017 č.k. 17C/215/2013 - 409, ktoré je právoplatné (nebolo napadnuté odvolaním). Trovy dovolacieho konania tak nemohli byť (opätovne) predmetom rozhodovania odvolacieho súdu v rámci rozhodovania o nároku na náhradu trov konania.

23/ Toto rozhodnutie bolo prijaté senátom Krajského súdu v Bratislave pomerom hlasov 3 : 0 (§ 3 ods. 9 zák. č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších zákonov, § 393 ods. 2 CSP).

Poučenie:

Proti tomuto rozhodnutiu odvolanie nie je prípustné.

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 CSP).

Dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak

a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov,

b/ ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu,

c/ strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník,

d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie,

e/ rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo

f/ súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

Dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky,

a/ pri riešení ktorej sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu,

b/ ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo

c/ je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne (§ 421 ods. 1 CSP).

Dovolanie podľa § 421 ods. 1 nie je prípustné, ak

a/ napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení neprevyšuje desaťnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada,

b/ napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení v sporoch s ochranou slabšej strany neprevyšuje dvojnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada,

c/ je predmetom dovolacieho konania len príslušenstvo pohľadávky a výška príslušenstva v čase začatia dovolacieho konania neprevyšuje sumu podľa písmen a/ a b/ (§ 422 ods.1 CSP).

Dovolanie môže podať strana, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP).

Dovolanie sa podáva v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii (§ 427 ods.1 prvá veta CSP).

Dovolanie je podané včas aj vtedy, ak bolo v lehote podané na príslušnom odvolacom alebo dovolacom súde (§ 427 ods.2 CSP).

Dovolaťel' musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 CSP).

Povinnosť podľa odseku 1 neplatí, ak je

a/ dovolateľom fyzická osoba, ktorá má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,

b/ dovolateľom právnická osoba a jej zamestnanec alebo člen, ktorý za ňu koná, má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,

c/ dovolateľ v sporoch s ochranou slabšej strany podľa druhej hlavy tretej časti tohto zákona zastúpený osobou založenou alebo zriadenou na ochranu spotrebiteľa, osobou oprávnenou na zastupovanie podľa predpisov o rovnakom zaobchádzaní a o ochrane pred diskrimináciou alebo odborovou organizáciou a ak ich zamestnanec alebo člen, ktorý za ne koná, má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa (§ 429 ods.2 CSP).

Dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods.1 CSP).

Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods.2 CSP).

Dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP).

Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods.2 CSP).